

Jiří Pešek

Universitat Masaryk de Brno

KJIA011 Dějiny Katalánska I

Římské impérium a Vizigóti: Katalánsko v letech 27 př. n. l. – 711 n. l.

Katalánsko jako součást Římské říše (27 př. n. l. – 476 n. l.)

- **27 př. n. l.:** změna státního zřízení v Římě. Absolutní moc získává **Oktavius Augustus**, který se zároveň stává prvním císařem Římské říše. Vládne de facto jako diktátor, ale díky šikovné politice vypadá jako velký zastánce římské demokracie.
- Dochází ke změně v administrativním dělení Římské říše. Hispánie se nyní dělí na tři provincie: *Hispania Ulterior Baetica*, *Hispania Ulterior Lusitania*, *Hispania Citerior Tarraconensis*. Celé území dnešního Katalánska patří stále do Tarraconensis, kromě oblasti Val d'Aran, jež náleží provincii Akvitánie.
- Císař Augustus pak dokončuje kolonizace Pyrenejského poloostrova roku 19 př. n. l. Za jeho vlády, která trvala 41 let, dochází ke stabilizaci říše a velkému hospodářskému a ekonomickému rozkvětu.

Augustův odkaz v Katalánsku

- **26 – 25 př. n. l.:** Augustus sídlí v Tarracu kvůli doзору nad válkou proti Kantabercům a Astuřanům; Tarraco se tak vlastně stává na pár let hlavním centrem říše, protože Augustus odsud vládne.
- Staví se řada měst a kolonií, některé na místech bývalých iberských sídel. Z této doby víme o existenci dvou kolonií (*Tarraco, Barcino*) a několika významných měst, regionálních center (*Emporiae, Gerunda, Ausa, Egara, Iluro, Baetulo, Dertosa, Ilerda*). Tyto osady kopírují římský styl naprosto ve všem: fórum, chrámy, trhy, lázně, akvadukty, pořádají se různé hry a akce (gladiátorské zápasy, závody koňských spřežení...).
- Augustem vedené legie zakládají řadu měst (*Barcino, Caesaraugusta* – Zaragoza) a vytvářejí celou komunikační síť (např. Pont del Diable u města Martorell, cesta **Via Augusta** z Pyrenejí až dolů do Cádizu apod.).

Pont del Diable (Martorell)

Via Augusta

1 - Gades (Cadis)	13 - Libisosa (Lezuza)
2 - Portus Gaditanus (El Puerto de Santa Maria)	14 - Saltigi (Chinchilla de Monte-Aragón)
3 - Rotea (Rota)	Carthago Nova (Cartagena)
4 - Ugia (Utrera)	16 - Saetabis (Xàtiva)
5 - Oripippo (Dos Hermanas)	17 - Valentia (València)
Hispalis (Sevilla)	18 - Saguntum (Sagunt)
7 - Carmo (Carmona)	19 - Dertosa (Tortosa)
8 - Obuclia (La Monclova, Fuentes de Andalucía)	Tarraco (Tarragona)
9 - Colonia Augusta Firma Astigi (Écija)	21 - Aquis Vocontis (Caldes de Malaveia)
10 - Corduba (Còrdova)	22 - Gerunda (Girona)
11 - Iliturgi (Mengibar)	Narbo Martius (Narbona)
12 - Mentesa Oretana (Villanueva de la Fuente)	

La Via Augusta

— Traçat de la via Assentament

Tarraco

- Za Augustovy vlády nejdůležitější město na celém poloostrově, vstupní brána do Hispánie. K největšímu rozkvětu města pak dochází v průběhu 2. stol., které je i pro celou Římskou říši symbolem zlatého věku. Římský básník a historik Florus v Tarracu působil a popsal ho těmito slovy: *„Tarraco je pro mne nejpříjemnějším z měst, v nichž jsem pobýval. Žijí tu čestní a klidní lidé, kteří se sice na cizince zpočátku koukají lehce nevraživě, avšak jakmile ho jen trochu poznají, chovají se k němu velice přívětivě. Je tu mírné klima, bez větších teplotních výkyvů. Město věčného jara. Na polích i v kopcích je půda úrodná. Kvalita místního vína a obilí je jasně srovnatelná s těmi v Itálii.“* (Balcells, 2011: 88).
- V letech **121 – 122** zde pobývá císař Hadrián, opět dochází k mnoha úpravám a stavbám. Kromě dění uvnitř hradeb byly důležitou součástí Tarraca i přístav a amfiteátr, které se ale už nacházely vně hradeb. Úpadek Tarraca začíná ke konci 3. stol. V následujících staletích převezme pozvolna hlavní roli **Barcino**.

Barcino

Barcino

- Založeno okolo let **15 – 13 př. n. l.** jednou z Augustových legií, umístění na kopci Mont Tàber (strategické místo v oblasti Pla de Barcelona). Původ názvu není dodnes zcela jasný, již předtím existovala v oblasti Montjuïc iberská osada **Barkeno**. Nicméně město bylo založeno jako *Colonia Iulia Augusta Faventia Paterna Barcino*.
- Bylo to poměrně malé město na tehdejší evropské poměry, asi 7x menší než Tarraco, žilo tu okolo 2 000 osob. Pravoúhlé plánování města, kanalizace, akvadukty, fórum... Opět typická ukázka římského města. Dobrá strategická pozice = rychlý růst prestiže a důležitosti.
- Barcino bylo kolem dokola obeháno hradbami, právě hradby nakonec hrály velkou úlohu ve velkolepé budoucnosti města. Jejich přestavba a posílení z konce 3. stol. zaručila městu v dalších staletích privilegovanou pozici na úkor Tarraca.
- Ve 2. a 3. stol. město neustále rostlo, na konci 3. stol. tu žilo již 8 000 osob. Hlavní ekonomickou činností byl obchod a pěstování vinné révy v okolí města.
- Město v té době mělo i své celebrity (Lucius Minicius Natalis Quadronius Verus – politik a vojevůdce, vítěz závodu koňských spřežení na olympiádě v roce 129; vůbec první olympijský vítěz narozený na Pyrenejském pol.).

Barcino

- V Barceloně se do dnešních dnů dochovaly pozůstatky několika římských památek:

Temple d'August

Termes públiques

Necròpolis de la plaça de la Vila de Madrid

La muralla

Museu d'Història de Barcelona (Plaça del Rei)

- Salve, Barcino!: <https://www.youtube.com/watch?v=oleiDlCKbAM>
- Barcino ve 3D: <http://arqueologiabarcelona.bcn.cat/>

Katalánsko jako součást Římské říše (27 př. n. l. – 476 n. l.)

- Další významná římská města: **Emporiae**, **Baetulo** (Badalona), **Egara** (Terrassa), **Ilturo** (Mataró), **Gerunda** (Girona), **Ausa** (Vic), **Dertosa** (Tortosa), **Ilerda** (Lleida) – která buď vznikla na původních iberských osadách nebo byla založena až během římské kolonizace. Některá města si své výsadní postavení udržela v podstatě dodnes, jiná ztratila na významu (Caldes de Malavella, Caldes de Montbui, Llívia, Blanes).
- **Složení společnosti:** římstí občané, lokální aristokracie, otroci.
- **Další postupná romanizace:** vzniká mnoho škol, kde se učí latinsky, jazyk proniká i do obchodu a náboženství.
- Hlavním ekonomickým odvětvím je zemědělství a pastevectví, z Katalánska se vyváží dobrá vína a celkově je tu solidní úroda. První dvě století našeho letopočtu jsou pro oblast dnešního Katalánska symbolem bohatství a ekonomické prosperity.

Katalánsko jako součást Římské říše (27 př. n. l. – 476 n. l.)

- **Od poloviny 3. stol.** krize impéria: Řím má čím dál větší problémy s barbarskými kmeny, které postupně ohrožují hranice impéria a provádějí plenivé výpady do jednotlivých provincií.
- Hrozící zánik říše se podařilo odvrátit císaři Diokleciánovi, který v roce **284** přísnou centralizační a byrokratickou politikou dosáhl určité stability země. V rámci toho se **Dioklecián** také stal proslulým v pronásledování křesťanů (v Katalánsku: Sant Jordi, Santa Eulàlia).
- **313**: Edikt milánský – křesťanství oficiálně uznáno a povoleno a v dalších desetiletích si v Římské říši vybudovalo výsadní a privilegované postavení. V Katalánsku se naplno prosazuje na přelomu 4. a 5. století. V dalších letech postupně církevní hodnostáři získávají čím dál větší politickou moc, a tak se křesťanství stává opravdu důležitým civilizačním a společenským faktorem.
- **391**: Theodosius I. (poslední císař Říše římské) ještě upevňuje jeho pozici křesťanství tím, že několika dekrety zakazuje veškeré formy a projevy pohanství = křesťanství jediným povoleným náboženstvím.

Katalánsko jako součást Římské říše (27 př. n. l. – 476 n. l.)

- **395:** Rozdělení Římské říše na Východořímskou a Západořímskou říši. Od počátku 5. stol. Začíná stěhování národů, germánské kmeny podnikají vpády do Evropy, blíží se soumrak slavné římské historie...
- **476:** Pád Západořímské říše, předěl mezi starověkem a středověkem. Evropu ovládají „barbaři“, tedy především germánské kmeny (Alamani, Bavoři, Burgundi, Frankové, Gótové, Langobardi, Markomani, Svébové, Vandalové atd.).
- Další etapou v katalánských dějinách je panství Vizigótů: **Tolosánské království (476 – 507)** a později **Toledské království (507 – 711)**.

Vizigóti

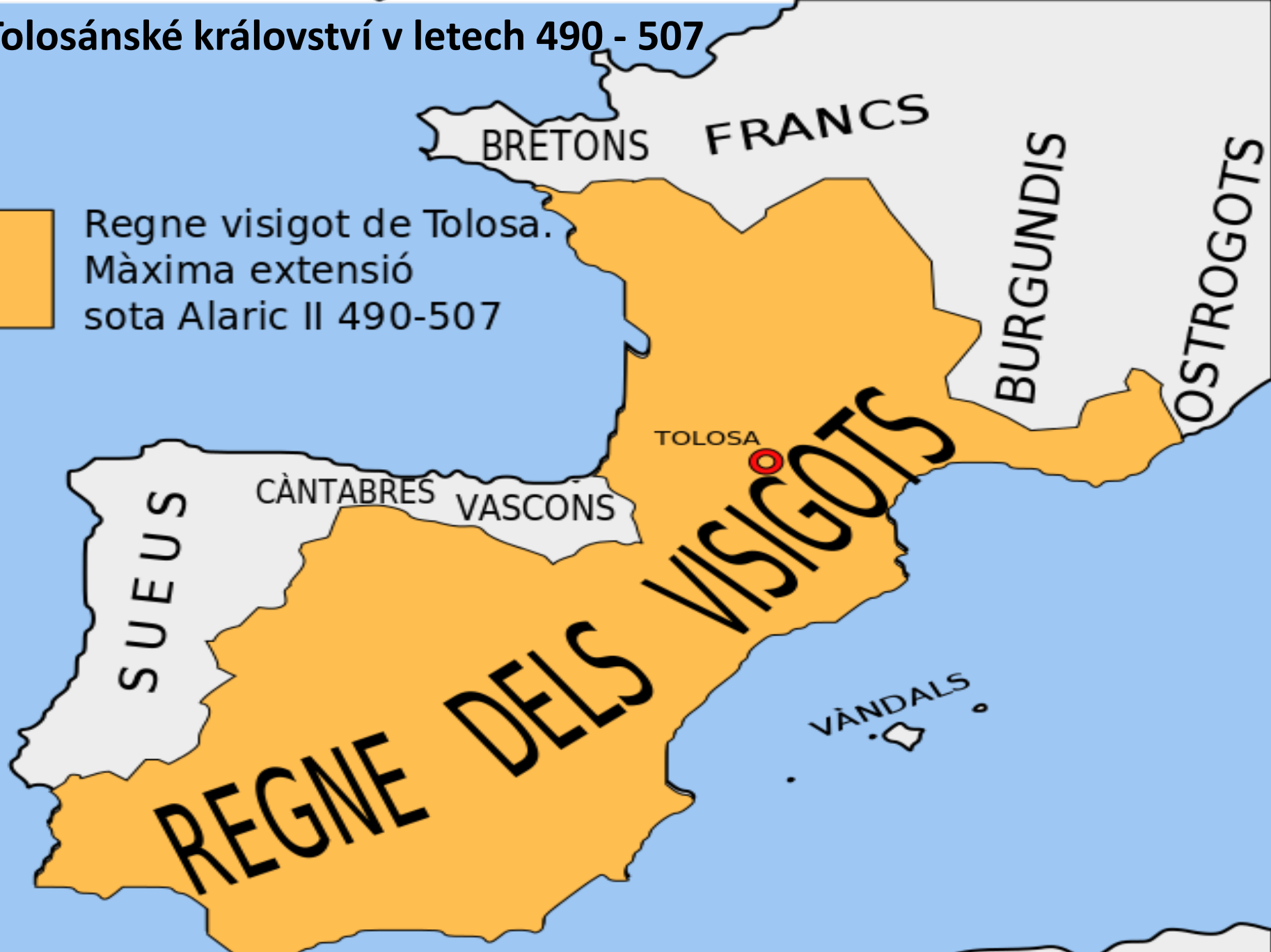
- **Vizigótská říše:** označení zaniklého státního útvaru v Evropě, barbarské říše, která se zformovala na území rozpadajícího se římského impéria v jihozápadní Galii (dnešní Francie), postupně se rozšířila na Pyrenejský poloostrov do Hispánie a po roce 507 ztratila téměř všechny své galské državy a zůstala omezena jen na Hispánii. Zakladatelem říše, která existovala v letech 419–711, bylo germánské etnikum Vizigótů.
- Již od počátku 5. stol. Germánské kmeny (Alarich I.) podnikají úspěšné výpady na území Římského impéria. Roku 410 dokonce dobývají Řím.
- Po Alarichově smrti byl zvolen králem jeho švagr **Athaulf (410–415)**, který odvedl na žádost císaře Honorio Vizigóty z Itálie. Jako římsští spojenci měli bojovat v Galii s útočícími barbary. Po dobytí Akvitánie se tam usadili.
- Athaulf byl jmenován vrchním římským velitelem pro Galii, poté usiloval o větší legitimitu postavení Vizigótů na římském území, a proto se oženil s nevlastní Honoriovou sestrou Gallou Placidií, která byla vizigótskou zajatkyní. Již v té době pronikali Vizigóti za Pyreneje, kde bojovali s germánskými Vandaly. Během těchto bojů byl Athaulf roku 415 v Barceloně zavražděn – Barcelona (*Barcinona/Barchinona*) tehdy centrem Athaulfovy říše. Avšak od roku 418 se hl. městem stalo Toulouse.

Tolosánské království (476 – 507)

- Vizigóti v Akvitánii vybudovali první barbarskou říši na římském území, nazývanou podle města Tolosy, dnešního Toulouse, které zvolil vizigótský král Wallia za svoji rezidenci, tolosánské království. Přestože až do roku **476** králové fakticky uznávali římskou nadvládu, bylo království prakticky na Římu nezávislé.
- V průběhu 5. století, poznamenaného rozkladem západořímské říše, rozšířili Vizigóti svou moc do střední Galie a dále pronikali do nitra Hispánie. Po roce 500 se postupně vyhrotily vztahy Vizigótů s Franky, následovala bitva u Vouillé (**507**), v níž zvítězili Frankové.
- Vizigóti se poté museli stáhnout na území Hispánie – z původních držav severně od Pyrenejí jim zůstala jen tzv. Septimánie, území kolem dnešního města Narbonne.

Tolosánské království v letech 490 - 507

 Regne visigot de Tolosa.
Màxima extensió
sota Alaric II 490-507

Toledské království (507 – 711)

- Po neúspěchu v bitvě proti Frankům se tedy pozornost Vizigótů zaměřila výhradně na Pyrenejský poloostrov.
- V Hispánii představovali Vizigóti pouze vládnoucí menšinu. Většinu tvořilo obyvatelstvo hispanořímského původu, které bylo jazykově romanizované a vyznávalo katolické náboženství. Tomu všemu se Vizigóti postupně přizpůsobili: měli navíc tendenci udržovat staré římské instituce a rovněž projevovali respekt k římským zákonům a zákoníkům vůbec. **V praxi tak pokračovali v římském odkazu. Předchozí romanizace byla tak silná, že již následně nebyla ničím překonána.**
- Po období drobné krize se za krále Leovigilda (568–586) a jeho syna Rekkareda (586–601) se podařilo obnovit silnou ústřední vládu s centrem v Toledu. Na přelomu 6. a 7. století byli z poloostrova vytlačeni Byzantinci, 568–585 vyvrácena svébská říše na severozápadě poloostrova. Poté kontrolovali vizigótsí králové celé území dnešního Španělska (Katalánska) a Portugalska.

Toledské království (507 – 711)

- **589:** Král Rekkared vyhlásil katolictví za státní náboženství. Král se stal fakticky hlavou církve a biskupové byli povinni mu sloužit. Soužití obou skupin obyvatelstva zůstávalo už nadále relativně klidné, přesto se Vizigóti až do počátku muslimské nadvlády vehementně bránili svému splynutí s většinovou španělskou populací. Katolická církev nabyla velkého vlivu a již tehdy přistoupila k pronásledování Židů, kteří tvořili významnou složku obyvatelstva.
- Uspořádání vizigótské říše vykazovalo značnou kontinuitu se společenským zřízením římské provincie Hispánie. Zůstala správní struktura, daňový systém, pouze funkci provinčních úřadů převzal král. V 7. století zažila vizigótská říše své vrcholné období, nicméně čas od času vyskytující se boje o královskou vládu ji neustále oslabovaly. To napomohlo ke zhroucení jejich moci. Navíc kvůli své segregaci se Vizigóti po příchodu Maurů v 8. století nemohli nikterak spoléhat na loajalitu místního obyvatelstva. Když se roku **711** vylodili na jižním pobřeží arabští nájezdníci ze severní Afriky, nebyli jim Vizigóti schopni čelit. Jejich říše byla dobyta v letech 711–713 Araby a Berbery a zanikla.

Toledské království okolo roku 700

Více informací:

- **BALCELLS, Albert.** *Història de Catalunya*. Barcelona: L'Esfera dels llibres/La Butxaca, 2011. Str. 84-124.
- **SOLER, Toni.** *Història de Catalunya (Modèstia a part)*. Barcelona: Columna, 1998. Str. 27-49.
- **MUSEU D'HISTÒRIA DE CATALUNYA:** <http://www.mhcat.cat/>
- **MUSEU D'HISTÒRIA DE BARCELONA:** <http://museuhistoria.bcn.cat/>
- **Barcelona Televisió – Cròniques de Barcelona: Ave Barcino!**
<http://www.btv.cat/croniques-de-barcelona/>
- **Medailonky umučených katalánských patronů (Sant Jordi, Santa Eulàlia):**
<http://catalunya2011.blogspot.cz/2013/04/sant-jordi.html>
<http://catalunya2011.blogspot.cz/2012/02/santa-eulalia-de-barcelona.html>